

Prikaz monografije
doi: 677:339.137.2(497.11)(049.32)
338.45:677(497.11)(049.32)

**RAZVOJ I KONKURENTNOST TEKSTILNE INDUSTRIJE
REPUBLIKE SRBIJE – ENES ĆOROVIĆ, ŽIVORAD
GLIGORIJEVIĆ, EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U
NIŠU, 2020.**

Alma Dobardžić

Državni univerzitet u Novom Pazaru, Departman za ekonomske nauke

U izdanju Centra za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Nišu objavljena je monografija Razvoj i konkurentnost tekstilne industrije, autora dr Enesa Ćorovića, docenta na Departmanu za ekonomske nauke Državnog univerziteta u Novom Pazaru i dr Živorada Gligorijevića, redovnog profesora Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Nišu.

Recenzenti ove monografije jesu: (1) dr Zoran Arandelović, redovni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Nišu; (2) dr Slobodan Cvetanović, redovni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Nišu i (3) dr Predrag Jovanović, redovni profesor na Državnom Univerzitetu u Novom Pazaru. Autori izražavaju veliku zahvalnost recenzentima na korisnim sugestijama i podršci u istraživanju ove aktuelne i veoma kompleksne problematike.

Monografija Razvoj i konkurentnost tekstilne industrije, ISBN: 978-86-6139-198-9, pisana je na srpskom jeziku, latiničnim pismom, ima 182 strane, i sadrži 42 tabele uz odgovarajući broj citata i autocitata autora. Uz obimnu literaturu, sa više od 130 naslova, u analizama su korišćeni statistički podaci iz referentnih domaćih i inostranih izvora.

Monografija je strukturirana u skladu sa njenim tematskim sadržajem. Pored Predgovora, sadrži pet osnovnih delova i to: (1) Razvoj tekstilne industrije Republike Srbije od 1946. do 1990. godine (2) Karakteristike razvoja tekstilne industrije Republike Srbije od 1990. do 2008. godine (3) Pretpostavke za razvoj tekstilne industrije Republike Srbije (4) Konkurentnost tekstilne industrije Republike Srbije (5) Strategijske osnove razvoja tekstilne industrije Republike Srbije.

U prvom delu monografije, koji sadrži dve glave, analizirani su dinamika razvojnih procesa i promene proizvodne strukture ove industrijske grane u periodu od 1946. do 1990. godine. Problemski sadržaj ovog dela teksta izložen je praćenjem promena ključnih makroekonomskih indikatora i razmatranjem najznačajnijih pravaca investicionih aktivnosti u tekstilnoj industriji Srbije. Autori su jasno istakli promene njenog mesta i uloge u periodu industrijalizacije zemlje, tokom procesa privrednih reformi i opšteg pada efikasnosti funkcionisanja industrijskog sektora i cele privrede. Od posebnog značaja je analiza uzroka nastanka osnovnih strukturnih neravnoteža u

proizvodnji tekstilnih proizvoda, koje su bile od ključnog značaja za njen razvoj i u savremenim uslovima.

Drugi deo monografije, koji je izložen u pet glava, posvećen je analizi osnovnih razvojnih tokova tekstilne industrije u periodu od 1990. do 2008. godine, a posebno uzrocima njene marginalizacije u industrijskoj strukturi zemlje. Uz prikaz uticaja različitih neekonomskih faktora, argumentovano su obrazloženi negativni efekti tranzicionih promena na razvoj i položaj ove industrijske grane. U posebnim glavama, istaknute su posledice neadekvatnog modela privatizacije u sferi proizvodnje, zaposlenosti, spoljno-trgovinske razmene, učešća u stvaranju BDP, regionalnom razmeštaju i širenju nasleđenih strukturnih neravnoteža. Kao deo tranzicionih promena u ovoj industrijskoj grani, paralelno su analizirani autonomni tokovi nastanka i razvoja privatnih preduzetničkih radnji, malih i srednjih privatnih preduzeća, kao i trendovi indikatora njihovih aktivnosti.

U trećem delu monografije, koji je izložen u dve glave, analizirane su pretpostavke za dalji razvoj tekstilne industrije Republike Srbije. Ova industrijska grana, prema mišljenju autora, još uvek ima skromno učešće u globalnim strukturnim promenama, u rastu relativnog udela zemalja u razvoju, u proizvodnji, i međunarodnoj trgovini tekstilom i odećom. I pored negativnih proizvodnih pokazatelja tokom tranzicionih promena, ona je zadržala prepoznatljiv izvozni potencijal, meren učešćem njenog izvoza u ukupnom izvozu zemlje. Iz gore navedenog, autori zaključuju da su povoljne tendencije u međunarodnoj trgovini i naponi da se različitim merama ekonomske politike pospeši razvoj izvozno orijentisanih grana prerađivačke industrije, pretpostavke od suštinskog uticaja na znatno uspešniji dalji razvoj tekstilne industrije Srbije.

Četvrti deo monografije, koji je izložen u četiri glave, bavi se analizom konkurentnosti tekstilne industrije Srbije. Pitanje stabilnosti tokova njene konkurentnosti, posebno na tržištu Evropske unije, jasan je dugoročni signal stepena njene proizvodne i trgovinske integracije u privredne tokove najvećeg svetskog tržišta tekstilnih proizvoda, kao i temelj njenog daljeg razvoja. Uz izbor visoko referentnih metodoloških postupaka merenja konkurentnosti, istraživanje u ovom delu monografije usmereno je na komparaciju rasta izvoza ove industrijske grane u odnosu na rast ukupnog svetskog izvoza i globalnog izvoza tekstilnih proizvoda na tržište Evropske unije, praćenje promena tržišnog učešća i otkrivenih komparativnih prednosti njenog izvoza na pomenuto tržište, kao i na detektovanje promena strukture izvoznih poslova i njihove regionalne usmerenosti. Kao test provere dobijenih rezultata istraživanja, autori posebnu pažnju posvećuju komparativnoj analizi kretanja konkurentnosti tekstilne industrije zemalja Zapadnog Balkana. Cilj te analize jeste utvrđivanje nivoa konkurentnosti tekstilne industrije zemalja Zapadnog Balkana, s obzirom na činjenicu da tekstilna industrija Republike Srbije sa njima deli pojedine slične faktore komparativnih prednosti, kao i na činjenicu da su te zemlje njeni najznačajniji konkurenti na tržištu Evropske unije. Rezultate analize, autori su saželi u činjenicama neprekidnog rasta tržišnog učešća i postojanju otvorenih komparativnih prednosti tekstilne industrije tokom celog analiziranog perioda, na svetskom, a posebno na tržištu Evropske unije.

U petom delu monografije, autori su izložili strategijske osnove razvoja tekstilne industrije Republike Srbije. Kao najznačajnije elemente strategije razvoja ove industrijske grane, istakli su: otklanjanje strukturnih neravnoteža, tržišno repozicioniranje proizvođača tekstila, transfer novih tehnologija, izgradnju klusterske strukture i kadrovsko prilagođavanje. Mere industrijske politike, u funkciji podrške razvoju tekstilne industrije, oni vezuju, prevashodno, za otklanjanje dela temeljnih strukturnih neravnoteža u proizvodnji tekstilnih proizvoda.

Fokusiranje istraživačkog interesa na razvoj tekstilne industrije Republike Srbije proizilazi iz činjenice da je ova industrijska grana, i pored dugogodišnjih negativnih pokazatelja razvoja i objektivno nezadovoljavajućeg stanja, zadržala prepoznatljiv i izražen izvozni potencijal. Naime, posmatrano prema ostvarenom izvozu u poslednjih deset godina, tekstilna industrija se, u kontinuitetu, nalazi među prvih pet najznačajnijih izvoznika u industriji Republike Srbije. Taj svojevrsni paradoks razvojnih tokova, nameće potrebu analitičkog razmatranja uzroka nastanka njenih strukturnih problema. Većina tih problema nastala je tokom druge polovine 20. veka, kao posledica modela ubrzane industrijalizacije. Već formirani strukturni debalansi još više su, tokom tranzicionog perioda, produbljeni, a osim toga, došlo je i do pojave novih, kao posledica primene šabloniziranog neoliberalnog koncepta strukturnog prilagođavanja.

Iz svega navedenog, monografija *Razvoj i konkurentnost tekstilne industrije Republike Srbije*, (koja je nastala kao rezultat višegodišnjeg angažovanja autora na istraživanju razvoja i konkurentnosti tekstilne industrije, uz korišćenje obimne literature i statističke građe), od velikog je značaja za domaću naučnu i stručnu javnost u analizi mogućih nosioca bržeg rasta izvozno orijentisanih grana prerađivačke industrije, na bazi novog modela rasta Republike Srbije.

Alma Dobardžić je asistent sa doktoratom na Departmanu za ekonomske nauke Državnog univerziteta u Novom Pazaru. Doktorske studije, modul Makroekonomija, završila je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Nišu. Autor je više radova iz oblasti regionalnog razvoja, privrednog razvoja i nacionalne ekonomije. Na Državnom univerzitetu u Novom Pazaru radi od 2007. godine.